

Izhaja vsak pelek.
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4'—
pololetna . . . „ 2'—
četriletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0 '10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 17.

V Ljubljani, dne 28. marca 1913.

Leto VIII.

Obrtna sodišča.

Malo več nego 10 let je prešlo, kar je državna zbornica sklenila zakon o obrtnih sodiščih. Popred so spori med delavci in delodajalci spadali deloma pod okrajna glavarstva, deloma pod okrajna sodišča. V tem oziru je bilo veliko nereda in nejasnosti. Delavec n. pr., ki mu njegov gospodar ni hotel dati delavske knjižice, ni vedel, kam se ima obrniti, in pošiljali so ga od Poncija do Pilata. Zdaj spadajo vsi spori med delavci in delodajalci, ki se tičejo službenega razmerja, pod obrtna sodišča, ki so tako osnovana, da je predsednik sodišču državni sodnik, ki ima pa obenem poleg sebe enega od delavcev izvoljenega prisednika, drugega pa od delodajalca.

Postava o obrtnih sodiščih pa ima vendar precej znatno napako. Naše delavske organizacije, ki se morajo brigati za to, da delavec hitro in lahko dobi svojo pravico, bodo gotovo z nami vred dvignile svoj glas in zahtevale za obrtna sodišča potrebnih izprememb. Zlasti le-le reči bo treba predelati:

1. Po sedanji postavi se obrtna sodišča uvedejo samo tam, kjer deželni odbor to reči priporoča. Ako deželni odbor ničesar ne reče, ali ako je ustanovitvi obrtnih sodišč nasproten, se ne morejo ustanoviti. Zato imamo v celi naši državi samo 19 obrtnih sodišč, izmed katerih so nekatera še zelo mlada. Obrtno sodišče v Ljubljani se je ustanovilo šele, odkar ima Slovenska Ljudska Stranka večino v deželnem odboru. Po naši sodbi ne more biti ustanovitev obrtnih sodišč odvisna od deželnih odborov. Že zavoljo tega ne, ker je v Avstriji čela vrsta deželnih odborov, ki nič ne delajo, in ker imajo deželni odbori tako pičel čas za svoja posvetovanja, da prav lahko izpade skrb za obrtna sodišča tembolj tam, kjer delavci nimajo še nobene volilne pravice za deželni zbor.

2. Po sedanji postavi spadajo med obrtna sodišča vsi tisti delavci in delodajalci, ki so pod obrtnim zakonom. Ta reči je preozka in daje povod vsakovrstnim zmešnjavam in pravdam. Najpametnejše bi bilo, da bi se v postavi izreklo, da vsi tisti delavci, ki morajo biti zavarovani za bolezen, spadajo pred obrtna sodišča. Nam se zdi potrebno, da se tako pripravi pot, da tudi posli morejo iskati pri obrtnih sodiščih pravice. Sedaj je za ubogo služkinjo strahno težko pri policiji ali pri županstvu dobiti pravico. Ko se izpelje socialno zavarovanje in ko se dolžnost za bolni-

sko zavarovanje raztegne tudi na vse posle, bo prišel čas, da se tudi obrtna sodišča raztegnejo na posle.

3. Po sedanji postavi je sodniku na prosto voljo dano, ali hoče k prvi obravnavi poklicati samo tožnika in toženca ali tudi oba prisednika. Vsled tega sodniki zelo velikokrat, pravzaprav največkrat prvič povabijo samo delodajalca in delavca, ki sta v prepiru, in jih skušajo pripraviti do poravnave. Večkrat se to posreči, velikokrat pa tudi ne. Če se ne posreči, ju je treba klicati še enkrat k sodni obravnavi, pri kateri sta tudi delavski in delodajalski prisednik. Tako reč zavlačuje in povzročuje nepotrebne stroške. Povprek se na leto reši pri avstrijskih obrtnih sodiščih zdaj okrog 30.000 sporov. Nekako ena tretjina se jih reši vpricho izvoljenih prisednikov. Na vsak način je tudi poravnava gotovo bolj pravična, če sta strokovno večša prisednika zraven. Zato bi se moralo določiti, da se morata prisednika vabiti tudi k prvi obravnavi in da se brez njiju navzočnosti ne sme skleniti nobena poravnava.

4. Zelo pametna določba v postavi obrtnih sodišč je, da stranke ne smejo najeti advokata za zastopstvo. S tem je vse postopanje mnogo cenejše. To mora ostati tudi za v bodoče. Toda prav bi bilo, da bi se dovolilo delavcem, da smejo svoje zastopstvo poveriti zastopnikom svoje strokovne organizacije. Če bi n. pr. kak član Jugoslovanske Strokovne Zveze imel pravdo pri obrtnem sodišču, bi bilo zanj gotovo lažje, če bi ž njim kot njegov zastopnik pred sodiščem stal več zastopnik Jugoslovanske Strokovne Zveze. Morda bi kazalo tudi omejiti določila, tičoč se prisednikov. Za prisednike morejo biti danes voljene samo osebe, ki so nad 30 let stare in ki še opravljajo svoj poklic. Ta omejitev ni primerna. Zlasti v tem oziru ne, da bi ne smeli močje, ki vsled kake nezgode ne opravljajo več svojega poklica, biti izvoljeni za prisednike. Kako spretni in razumni so n. pr. nekateri provizionirani železničarji, ki imajo zmisel za delavske razmere, obenem pa čas.

Iskreno želimo, da bi se naše organizacije posvetovale o teh rečeh, da bi vprašanje o obrtnih sodiščih obravnavale po svojih shodih in sestankih in da bi se po skupnem delu pospešilo gibanje v dosego potrebnega zboljšanja sedanje postave o obrtnih sodiščih.

(Signature)

† Zabavnik.

Dne 20. marca 1913 je pobrala smrt Frana Zabavnika, moža, ki je bil član slovenske krč.-soc. delavske organizacije od njenega početka sem. Rajni Zabavnik je pripadal najstarejši gardi tistih delavcev, ki jih je dr. Krek pred 19. leti zbral v Slovenskem kat. delav. društvu, ki mu je bil rajnik večleten odbornik. Zabavnika ni manjkalo, če je naša organizacija kaj priredila. Izuril se je tudi za delavskega govornika in je večkrat nastopil. Ob volitvah je bil rajnik neumorno pridlen agitator, ki se ni nikogar bal. Svojo rodbino je skromni, pridni, globokoverni mož pošteno vzgojil. Večkrat je spisal tudi našemu listu kak sestavek. Mir njegovi duši!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

DELAVSKI BOJI IN STAVKE.

V boju med kapitalizmom in delavstvom za zboljšanje delavskega položaja srečavamo tudi zelo ostro bojno sredstvo — stavke. O stavkah vladajo različna mnenja in sodbe. Prijateljem kapitalistov je stavka nekaj nedopustnega, nekaj krivično nasilnega, kar bi se nikakor ne smelo trpeti. Nasprotno pa smatramo delavci stavko kot skrajno sredstvo v varstvo in zboljšanje delavskih razmer. Kdo ima prav? Oglejmo si torej to vprašanje nekoliko od bližje.

Delodajalec in delavec si stojita v sedanjih razmerah, kot popolno enaka pogodnika nasproti. Tovarnar si nabavi poslopja, stroje in blago za izdelovanje. Delavec pa prinese svojo moč, znanje dela, zdravje in nekako celega samega sebe. Delodajalec potrebuje za svoj obrat delavni moči, delavec potrebuje pa zaslužka. Delodajalec kupuje delavne moči in delavec pa iste prodaja. Ako se oba dela točno dogovorita o pogojih dela in plače in tudi oba dela dogovor ali pogodbo izpolnjujeta in se o morebitnih dopolnilnih spremembah od časa do časa prijazno in mirno zedinita, potem je vsak razpor in seveda tudi vsaka stavka nemogoča in nepotrebna. Toda tako lepega sporazuma z delavci si današnji kapitalist ne more misliti. Ne gre mu v butico, da vlada med njim in delavci razmerje svobodnega prodajalca in svobodnega kupovalca. On vidi še sedaj v delavcu podložnika, ki

mu meri in določa po svoji volji kupnino za njegovo edino blago — delo. Poleg tega se čuti opravičenega za delavci postopati surovo, dostikrat nesramno, osobito proti ženskam. O kaki pogodbi med njim in delavci navadno ni govora. Delodajalec določa plačo ne glede, ali delavec more z njo za svoje potrebščine izhajati ali ne. In ker je delavec slabši del v gospodarskem oziru in nima življenjskih sredstev, se navadno tudi uda, če tudi z nevoljo.

Nekaj časa gre na ta način določeno razmerje mirno naprej, toda ko začne vsakega človeka poglavitni gospodar — železnic, le preveč ugovarjati proti preslabo odmerjenim porcijam in tudi nobeno pritegovanje hlačnega jermena železnice ne more utolažiti, tedaj je delavec prisiljen potrkati na delodajalčeva vrata in mu povedati svojo stisko. Ako v takem slučaju delodajalec ugotovi, da kakemu zboljšanju delavskih razmer, tedaj preostaja le dvoje: ali zapustiti službo ali pa z delavsko vzajemnostjo ustaviti delo — stavkati, dokler se ne omehča srce podjetnika. Drugih sredstev delavec nima na razpolago. Nič drugega kot te vrste obramba preostaja delavcu v slučajih raznih drugih krivic, kakor: surovega postopanja nasproti delavstvu, neutemeljeno odpuščanje od dela starejših delavcev, razne goljufije pri vagi ali kjerkoli drugodi, nalaganje posameznikom nezmagljivega dela, samovoljno postopanje nasproti bolnikom in krivično samovoljno odmerjanje bolnišnice itd. Ako v teh slučajih ne pomaga nobena prošnja in noben ugovor in tudi obrtna gosposka noče ničesar storiti, potem je edino še stavka, s katero je mogoče odpraviti krivice.

Dandanes se nahaja največ stavk tam, kjer so delavci le slabo ali pa nič organizirani. Pa tudi tam, kjer oholi podjetniki ne upoštevajo delavske organizacije. Vsak organiziran delavec bo skušal vsa druga sredstva v dosego svojega namena preje kot bo šel v stavko, ker ve, da se stavi tu kocka, in če to zgubi, je izgubljeno vse. Iz tega sledi, da je v skrajnih slučajih delavec prisiljen, da v obrambo svojih pravic poseže po tem orožju, kar tudi v polnem obsegu pripoznava enciklika socialnega papeža velikega Leona XIII. o delavskem vprašanju.

Ali je stavka opravičena ali ne, nam dajejo zopet kartelirani in zdru-

J. Jørgensen:

Naša ljuba Gospa Danska.

Toda ravno zato mi on ne more pomagati! Kajti jaz — žalibog — nisem verna kakor je on. Ne da bi bila rada neverna; nasprotno, vsak dan molim: »Gospod, pomagaj moji neveri!« Toda pridejo dvomi, ki me premagajo, ki so premočni, ki me včasih tako zbegajo v veri, da si večkrat pravim: »To ne več tako biti. Tega mora biti konec!«

Takrat sem poslušala Vaše predavanje. Vedela sem, da ste Vi poprej mnogo dvomili, da tajili in vedela sem tudi, da ste zdaj verni. Da ste pa bili ud druge cerkve kakor jaz, to je v tem oziru zame stransko.

Ne prosim Vas zdaj, da bi mi rešili ta ali oni dvom, to ali ono težavo. O tem niti ne govorim. Pri meni stoji zdaj na tehtnici vse ali nič.

Vi ste dvomili, niste verovali, ste tajili. Povejte mi samo to: Ali je še mogoče verovati vse in tako tedno, kakor veruje Niels? In kako je mogoče, po kakšni poti, s kakšnimi sredstvi?

Razumeli me boste, da ne iščem in ne povprašujem po bogoslovskih knjigah. To, kar iščem, je Vaš poseben dokaz. Če ste Vi mogli postati spet verni, lahko upam tudi jaz.

Brat prosi, naj Vam sporočim najlepše pozdrave.

S posebnim spoštovanjem

Vam vdana

Elza Wiig.

Herman Ronge je globoko osramočen odložil pismo. To je bila poštena, resna duša, ki je potrebovala pomoči in ki se je — oh — v teh bolešnih obrnila nanj. Bil je popolnoma onemogel — tu ne bodo pomagali nobeni dokazi, tu bo treba najti živo besedo, besedo, ki gre do srca, vsaka beseda pa mora biti potrjena z dokazom pravega življenja. Lepe besede, resnične misli, globoke dokaze — te bi Herman Ronge mogel dati, toda tega, po čemer je hrepenela žena, preprosta in odkrita kakor Kananejka, samo drobtinico čudežnega kruha vere, tega ni mogel dati. Zazdel se je sam sebi grozno ubog in izrek sv. Pavla mu je zazvenel v duši: »Da bi ne bil sam pogubljen, ko sem pridigoval drugim!«

Pismo je še enkrat prebral in ga vtaknil v žep. Nato je odprl onega od doma; napisano je bilo samo naznailo, »da je bil denar, ki ga želi, odpislan z dnevnim poštnega pečata in ga dobi po poštni nakaznici. Mati ti po-

šilja mnogo pozdravov, vsi ti želimo zaželenega oddiha na potovanju.

Tvoj ljubeči oče

J. F. Ronge.

Zamislil se je. Večkrat je pogledal podpis; ta, ki je to pisal, je bil njegov oče. Kolikim sinovom bogatih rodbin je bil oče »stari«, ki mladim ne razume, a ker ga potrebujejo, se je treba nanj ozirati. Ali bi bil njemu oče vedno res oče, to je zaželeno previdnost? Ali je bil on včepčen v očetov in ljubezniv z materjo? Zakaj se ni nikdar spomnil, da imata tudi ta dva neumrjočo dušo, ki se mora rešiti? Ali ni bilo to pomanjkanje usmiljenosti ali pomanjkanje vere, ako ni nikdar doma govoril o tem, kar je bilo najvažnejše — ali ni bilo to pomanjkanje otroške ljubezni?

Ta vprašanja so vstajala pred njim. Poln nemira in čudnega nejasnega kesanja se je vlegel k počitku. In še pred nekaj trenotki mu je bilo vse tako gladko in jasno — vse dobro in poravnano.

IX.

Herman Ronge je poslušal sklepno molitev menihov, ki se je razlegala po samostanski cerkvi. Bila je to zadnja sedmerih dnevnih molitev, prošnja za mirno noč in srečno smrt. Ronge je

klečal ob križasti ograji in gledal v cerkev, ki je bila že mračna tik njega. Za drugo ograjo pa se je glasila molitev kakor nebeška godba. Vse je bilo tako svečano resno. Molitev k Materi božji za milost je bila zadnja in oglasile so se orgle tiho in preprosto ter spremljale hvalnico nebeške Kraljice:

Zdrava, o nebes Kraljica;
zdrava angelov gospa;
zdrava koronina; zdrava vrata,
iz katerih svetu luč je prisijala.

O veseli se, Devica slavna
nad vse krasna,
bodi zdrava, o prelepa,
Prosi za nas Kristusa!

Tako se je končal dan v samostanu.

Toda v temni cerkvi, kjer je gorela samo še večna luč pred tabernakljem in podoba Marijino, so še dolgo ostali posamezni molilci. Ronge jih je videl, kako so stopali od oltarja do oltarja in pred vsakim še opravljali posebne molitve. Nekateri so padli na obraz in poljubljali tla pred Najsvetejšim in pred podobo Matere božje; zadnji so bili — kakor navadno — preprosti bratje; ti ponižni služabniki vseh se skoro niso mogli ločiti od Pričujočnosti božje, od večne luči v hiši Očeta in Rešenika.

ženi podjetniki odgovor s tem, da v gotovih časih tudi oni nasproti delavstvu stavkajo. Ako hočejo naglo udušiti delavska gibanja, zaprejo kar naenkrat vse istovrstne tovarne in delavstvo je brez kruha ter vsled tega dostikrat samo zahteva, da se stavka čimprej, če tudi brezuspešno konča. Kot razliko pa opazamo pri teh stavkah, da nihče ne varuje dela voljnih delavcev, ki so jih tovarnarji vrgli iz solidarnosti do velike kapitalistične vreče na cesto in jim vzeli kruh. Noben žandar ne prime podjetnika, ki brani dela voljnim ljudem v tovarno. Da zgodi se celo nasprotno, da žandarji in vojaki, ki jih dobi kapitalizem v varstvo, ravno one delavce, ki najsilneje zahtevajo iti na delo, na povelje višjih preganjajo in zapirajo. Ako pa stavkajo delavci sami, potem si pa šteje državna oblast v svojo sveto dolžnost, braniti stavkokaze in seveda z njimi interese svetega in nedotakljivega kapitalizma. Ta neenakost v postopanju proti stavkajočemu kapitalizmu in delavstvu nam pač dovolj jasno priča o socialni pravičnosti in razsodnosti faktorjev, ki so v prvi vrsti poklicani postopati enako za vse in proti vsem državljanom. Za delavstvo pa tudi glede teh vprašanj velja geslo: Krščanska organizacija in izobrazba!

× × ×

Poslovni red.

Bolniške podpore. Menda je ni točke v naših pravilih, ki bi se tako natančno študirala kot podporni red. Vendar ga nekateri ne umevajo prav. Zadnji stavek: »Podpore se dele v enem poslovnem letu samo po sedem tednov« ni umeti tako, da kdor je dobival podporo v novembru in decembru, jo lahko dobi tudi v januarju in februarju, če je še bolan ali zopet bolan. Vsak uvidi na prvi pogled, da bi to ne bilo pravično. Kdor bi dobival podporo v januarju in februarju, bi moral čakati do prihodnjega januarja, da bi mogel zopet dobiti podporo. Kdor bi bil pa slučajno bolan v novembru in decembru, bi jo pa v februarju in januarju zopet lahko dobil. Enaka pravica za vse! Zato je navedeni stavek umevati tako, da, kdor je enkrat dobil sedemtedensko podporo, mora šele čez leto dobiti zopet redno bolniško podporo.

× × ×

Gorje. Dne 12. januarja t. l. je priredila zborovanje Jugoslovanska Strokovna Zveza v prostorih g. Kunstelja v Gorjah. Na zborovanju so govorili gosp. državljan in deželni poslanec vitez pl. Pogačnik, g. deželni poslanec Piber in pa odposlanec J. S. Z. g. Moškerc iz Ljubljane. Zborovanja se je udeležilo naše delavstvo, posebno železničarji, v polnem številu. Po zborovanju se je ustanovila plačilnica J. S. Z. za Gorje. Pristopilo je precej večje število članov. — Dne 16. februarja pa je plačilnica na željo tukajšnjega delavstva priredila sestanek v cerkveni dvorani. Na sestanku je poročal domači g. župnik in deželni poslanec Piber, za kar mu plačilnica v imenu članov svojih izrek najiskrenejšo zahvalo. Pri tej priliki je zopet pristopilo večje število članov, tako da se danes lahko merimo z marsikatero skupino. Oglašajo se še vedno novi člani. Na sestanku se je tudi sklenilo, da bo plačilnica vsako nedeljo uradovala od 11. do 12. ure v cerkveni dvorani. Med tednom sta pa vedno in povsod na razpolago Andrej Slamnik »Mevkuš« in Anton Kocjančič (Krnica). Vsi člani naj se v vseh zadevah vedno obračajo na zgoraj omenjena dva, v nedeljah v dvorani, v delavskih pa na njihovem domu. Vsemu krščanskosocialnemu delavstvu, ki jih je pri nas v Gorjah precejšnje število, kliče: Pridite in se vpišite v Jugoslovansko Strokovno Zvezo, ker le edino ta organizacija vam nudi zaslombo kakor nobena druga. Vam člani pa kliče: Bodite trdni, agitirajte pri svojih tovariših, da čim prej pridejo v naše vrste. — Dne 6. aprila priredimo javni shod, ako ne pride kaka neprilika vmes. Pri tej priliki nam bo poročal delavski državni poslanec Gostinčar, ki ga naše delavstvo že dalj časa želi slišati. Opozarjamo vas že sedaj na ta veljavni shod. Tudi skupino Sava-Jesnice opozarjamo že danes na ta shod.

Delavsko gibanje na Spodnjem Štajerskem. Dne 16. marca t. l. je priredila celjska skupina J. S. Z. v Čretu pri Celju pri g. Rebovu javen shod, na katerem so govorili g. državni in deželni poslanec dr. Ivan Benkovič, dr. Andrej Vehle in France Kramberger. Zanimanje za delavsko organizacijo napreduje tudi v celjski okolici. Vedno bolj se širi spoznanje in razumevanje delavskih teženj ter zavest, da je mogoče edinole potom krepke organizacije v J. S. Z. rešiti na tisoče slovenskega ljudstva, ki je vsled neugodnih gmo-

nih razmer prisiljeno iskati si kruha po tovarnah in rudniških podjetjih, da se ne odtuji narodu in veri. Socialna demokracija ni in ne more biti slovenska delavska organizacija, najmanj pa v obmejnih krajih, ker dobro vemo in vidimo, da stoji zapeljani slovenski delavci, ki so člani socialnodemokratske organizacije, vedno v prvih vrstah v boju proti našim verskim in narodnim svetinjam.

Gornji grad. Nisem še videl dopisa iz našega kraja v »Naši Moči«. Enkrat se moramo tudi mi oglasiti, da ne bo kdo mislil, da nam prav dobro gre. Ako bi nas pa kdo nekoliko bližje pogledal, bi pa rekel, da smo leni, kar nam pa tudi gotovo škoduje. Delavci in delavke! Oklepajte se organizacije, nikomur ne bo žal, ako pristopi, da bo deležen dobrot in podpor, ki jih nudi Jugoslov. Strokovna Zveza. Koliko pa je še v naši fari neorganiziranega delavstva? Vsak ud naj se trudi, da dobi vsaj po enega člana k svoji skupini! Delavci, organizirajmo se, »v slogi je moč«. Skupina je tudi imela svoj občni zbor dne 2. svečana in volitev novega odbora. V odbor so bili izvoljeni: Načelnik Rifel Ferdinand; podnačelnik Hren Alojzij blagajnik Trbovšek Fr.; odborniki: Potočnik Matija, Čepak Anton, Kolenc Ivan, Čepak Josip. Na občnem zboru se je tudi sklenilo, da se mora vsakdo udeležiti pogreba umrlih članov. Kdor se ne more zadostno opravičiti, plača kazen 50 vin., denar pa pride v skupino blagajno. Sklepalo se je tudi, da naj bi J. S. Z. dobila znake! Leto, kdaj se je ustanovila J. S. Z. in vsaka skupina tudi svojo številko, da bi se videlo, pod katero skupino da spada. Želim še vsem članom J. S. Z. vesele velikonočne praznike! Na svidenje! — Odbornik skupine.

Podržavljenje zdravnikov.

Na Angleškem se je začelo precej močno gibanje, ki zahteva, naj bodo zdravniki državni uradniki, ki jih ne bo treba bolnikom posebej plačevati. Zato navajajo ogromno število nalezljivih bolezni, silno veliko umrljivost otrok, ki se po mnenju zagovornikov podržavljenja ne more drugače zmanjšati, nego s tem, da bo zdravnik vsakomur brezplačno na razpolago, in da bi tudi sam, ne da bi bil klican, obiskoval bolnike in srbel za to, kda se ljudsko zdravje zboljša. Poleg tega se tudi trdi, da razširjenje obveznega zavarovanja za slučaj bolezni zahteva podržavljenje zdravnikov, češ, da se drugače boji med bolniškimi blagajnami in zdravniki ne dajo preprečiti. Do zdaj imamo seveda še samo misel, ki se ji je pa treba za časa upreti. Država v sedanji obliki ima sploh veliko preveč uradnikov in nikjer se ne vidi, da bi z večjim številom uradnikov rastle tudi duševno in gmotno blagostanje ljudstva. Vsled narodnih in socialnih bojov, pa tudi vsled drugih vzrokov se po pravici trdi, da velikokrat zelo manjka uradnikom potrebne nepristranosti in pravičnosti. To delavci ob vsaki priliki, zlasti ob kakem svojem boju bridko izkušajo. Ne moremo si misliti, da bi bili zdravniki, ko bi postali državni uradniki, kaj boljši od drugega uradništva. Zato se nam zdi veliko bolj potrebno, da zahtevamo podržavljenje drugih, za to mnogo bolj sposobnih reči, n. pr. premogokopov, rudokopov, velikih mednarodnih karteliranih podjetij, ne pa zdravniške službe.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Volitve v bolniške zavode. Po dose-danjih poročalih, ki so došla centrali, se lahko mirno trdi, da v bolniških zavodih nismo ničesar izgubili, marveč da smo rdečkarji še marsikak mandat iztrgali. Socialna demokracija je v agitaciji nastopala s podlimi sredstvi, a vedno bolj tobačno delavstvo izpoznavlja rdeče delavske varalce. Socialni demokratje so se osobito poslužili napada na Schuhmeierja in so z vso silo proti nam hujskali. Če je tu in tam število naših glasov nekoliko nazadovalo, gre to na rovaš postopanja rdečih volilnih sleparjev. Kljub temu pa nismo nikjer prav zdatno napredovali.

V Saccu so bili skoraj soglasno naši kandidati izvoljeni. Sodrugi se niso niti svojih kandidatov upali postaviti.

V Bavcu smo letos sijajno zmagali. Lani smo šele ob ožji volitvi prodrli z dvema kandidatoma, letos smo pa že v prvotni volitvi s tremi našimi kandidati zmagali, v ožji volitvi smo pa še en mandat priborili. Gostobesednemu rdečemu »Tabakarbeiterju« je naša zmaga kar sapo zaprla in niti z besedico ne omenja te volitve v svoji 4. šte-

vilki. Gotovo kuhajo še, kako bodo svoj poraz poskusili zatajiti. V primeri z lanskim letom smo tu lepo napredovali, medtem ko so socialni demokratje več glasov izgubili. Izvoljeni so bili naši člani: Pretsch Ana starejša, Schwarz Marija, Pitsch Oton in Schneider Cecilija; socialna demokrata Klewar Ivan in Bech Josipina. Naši izvoljeni kandidati so dobili po 500 do 556 glasov, izvoljeni sodrugi 492, oziroma 532 glasov. Ta volitev dokazuje, da se naše napredovanje ne more ustaviti, četudi rdečkarji vse poskušajo, da je ustavijo.

V Fürstenfeldu se je volilo 10. februarja. Naši kandidati so dobili: Bauer Franc 890, Stessl Ferdinand 887, Rieger Marija 888, Radl Cecilija 805, Janisch Marija 754, Riegler Marija 741 glasov. Socialni demokratje so dobili 741 do 870 glasov. Prodrli so torej štirje naši kandidati. Lani so še rdečkarji pisarili po volitvah: Slučajno in lupno so krščanski socialci dosegli uspeh, a skrbeti hočemo za to, da se to več ne zgodi. Tako so rdečkarji pisali lani. In letos? Sodrugi so sami dobro znali, kako se jim bo godilo. Saj jim je celo neki njihov sodrug svetoval, da naj si čokolade za njih bodoči poraz kupijo. Socialni demokratje sami čutijo, da trajno nazadujejo in se s svojimi izgovori sami sebe varajo.

Volitve v Novem Jičinu so takole izpadle izvoljeni so bili krščanski kandidati: Palacki Viljemina s 708, Schneider Franc z 699, Hoppe Karel z 696, Volf Margareta z 687, Blažek Marija z 682, Jaworek Julija z 678 glasovi; socialnodemokratski kandidati so bili: Schenk Henrik s 546, Ullrich Ida s 489, Köllner Alojzija s 508, in Matula Marjeta s 471 glasovi imenovani, propadla pa sta Götzl Viljem s 468 in Haida Antonija s 445 glasovi. — Velika bitka je torej končana. Zmagali smo zopet mi. In kako so se pehali rdeči za svoj poraz! Cele skladovnice letakov so med delavstvo razdelili, a so le sramotno propadli.

Na Dunaju Ottakring so zopet zmagali socialni demokratje. Pri prvi volitvi smo mi dobili 493 do 497, pri ožji 455 do 461 glasov proti 596 do 602 glasovoma, ki so jih rdečkarji dobili. Pri pomniti moramo, da so ob ožji volitvi strašno nesramno rdečkarji Schuhmeierjev umor izrabljali.

V Cvitavi so bili naši kandidati z veliko večino izvoljeni. Dobili so: Duschek Marija 719, Fuchs Marija 715, Nagl Viljem 698, Habler Julija 688, Wahla Frančiška 686 in Treitner Marija 670 glasov. Socialni demokratje so ostali s 377 do 439 glasovi v manjšini.

Obrtno nadzorstvo.

Obrtne oblasti imajo njih odločbe in odredbe o ovadbah obrtnega nadzornika istemu takoj naznaniti, ki mu je na prosto dano, proti odredbam prve in druge inštanice v za pritožbe določenem času vložiti ugovor, ki ima posledico, da se mora zadeva predložiti v odločitev višji gosposki.

Na predlog obrtnega nadzornika ima obrtna gosposka pravico, ako je vsled načina vporabe delavcev ali v obratnih prostorih iz navade vpeljane obratnega postopanja v nevarnosti zdravje delavcev, k potrebni preiskavi pritegniti tudi zdravnike, kemike in druge strokovnjake, katere mora plačati podjetnik, ako se najdejo po obrtnem nadzorniku sluteči nedostatk.

Pri vršenju njihove naloge se imajo obrtni nadzorniki potruditi, da izvršujejo svojo nadziralno službo do brohotno in da tako ne zagotovijo dobrote zakona le pomožnim delavcem, temveč podpirajo tudi podjetnike pri izvršitvi postavnih zahtev. Obrtni nadzornik naj posreduje med delavci in podjetniki na podlagi stvarnega znanja in uradnih skušenj in sicer naj si skuša pridobiti zaupanje delavcev kakor tudi delodajalcev, kar mu omogoči pripomoči k dobrim razmeram med obema kategorijama.

Obrtni nadzorniki imajo o svojem delovanju vsako leto poročati potom predpostavljene deželne vlade trgovinskemu ministrstvu. Poročila imajo obsegati tudi nezgode, ki so se pripetile delavcem pri izvrševanju dela. Navesti imajo posebne vzroke nezgod. Navedo naj tudi nasvete, kaj naj se stori v interesu delavstva in podjetništva upravnim in zakonodajnim potom. Ta poročila se primerno predelana predložijo vsako leto državnim zbornicam.

Obrtni nadzorniki imajo za časa, ko uradujejo, značaj državnih uradnikov in so pod obstoječim splošnim službenim predpisom za državne uradnike.

Obrtnim nadzornikom more biti imenovan le oni, ki ima zahtevano stopinjo strokovnega znanja (izobrazbe) in je zmožen v dotičnem nadzornem krožju navadnih jezikov.

Obrtni nadzorniki so pod prisego zavezani, varovati prometne tajnosti, posebno one tehnične naprave in način dela, ki jim jih je lastnik označil kot tajne.

Kdor izda med časom poslovanja kot obrtni nadzornik ali pa po izstopu iz te službe, kot tajnost označeno poslovanje ali priprave ali jih porabi v lastne namene, se stori v kolikor ne pridejo v poštev strožje določbe kazenskega zakona, krivega prestopka in se kaznuje od treh mesecev do dveh let. Poleg tega se proti njemu porabi jo lahko še disciplinarne določbe.

Obrtni nadzornik ne sme imeti nikakega obrtnega podjetja, delavnice ali tovarne, bodisi na lastni račun ali pa kot lastnika namestnik. Istotako prepoveduje zakon obrtnim nadzornikom, da ne morejo biti kot vodje obratov, mehaniki, poslovođe inženirji itd. Sploh ne smejo imeti nobenega lastninskega ali službujočega stika.

Obrtni nadzorniki ne smejo za svoje uradne posle sprejemati kakih nagrad ali daril, bodisi od delavcev ali pa od delodajalcev. Vsako ponudbo v tem smislu morajo odkloniti.

Obrtnim nadzornikom se glede njihovih uradnih poslov ne smejo nakladati tuja naročila, posebno se jih ne sme posluževati finančna uprava. Tudi nimajo pravice vpogleda v knjigovodstvo in korespondenco podjetnika.

Na podlagi naredbe trgovinskega ministrstva v sporazumu z ministrstvom za notranje zadeve z dne 5. junija 1886., drž. zak. št. 89, je vstavljenih 15 nadzorovalnih okrajev. Kranjska dežela je bila tedaj prideljena Štajerski s sedežem nadzornika v Gradcu, kot četrti nadzorovalni okraj.

Z odredbo trgovinskega ministrstva sporazumno z ministrstvom za notranje zadeve z dne 14. marca 1890, drž. zak. št. 42, pa se določa nastavljanje pomožnih obrtnih nadzornikov po potrebi. Pomožni obrtni nadzorniki (asistenti) spadajo v področje onih redkih obrtnih nadzornikov, kojim so bili prideljeni. Obrtno nadzorniški asistenti imajo nalogo v smislu obrtno nadzorniškega okraja onega nadzornika, ki so mu prideljeni izvrševati nadzorovalno službo, katero vrše po nalogu in v imenu obrtnega nadzornika. Tudi od nadzorniških pomočnikov (asistentov) se zahteva službena prisega.

S tem smo podali našim bralcem sliko obrtno nadzorovalnega zakona z željo, da si jo pazno ogledajo.

Pravnik.

Dogovori, po katerih se sme nastavljenec tudi radi malenkostnih prestopkov službenih dolžnosti naložiti globo v višini, ki ogržava gospodarsko eksistenco, so normalni in vsled tega neveljavni.

Toženec je sklenil s tožiljico pisмено pogodbo, da vstopi pri nji v službo kot risar za dobo treh let, počenši z 1. majnikom 1909. Ta pogodba je obsegala tudi določbo, da mora toženec vsa povelja tožiteljice, v kolikor ista zadevajo njegov službeni delokrog, brezpogojno izvršiti, ako bi pa toženec ne ravnal tako, se zaveže plačati globo v znesku 200 K.

Na podlagi teh pogodbenih določil je tožiteljica dosegla dne 1. avgusta 1910 in 14. avgusta 1910 proti tožencu zamudni razsodbi na plačilo obakrat po 200 K denarne globe s stroški.

Po proglasitvi teh razsodb je stopil toženec vnovič v službo tožiteljice in bil dne 20. oktobra 1910 zopet odpuščen, ker ni risal naročenih načrtov. Tožiteljica znova zahteva plačilo denarne globe po 200 K. Utemeljuje pa svoje zahteve s tem, da je toženec dne 20. oktobra 1910 ponovno dobil nalog, da izdela neki načrt, toženec pa se je temu upiral, vsled česar ga je odpustila.

Toženec ugovarja, da je dne 20. oktobra risal glave in bil med tem delom pozvan, na izgotoviti neko ozadje. On pa je izjavil, da ne more takoj z započetim delom prenehati. Ker ni takoj izvršil naloženega dela, ga je tožiteljica odpustila. Predlaga, da se tožba zavrne. Tožiteljica prizna, da je ta dan toženec risal glave, šlo pa se je za nujno delo, vsled česar je zahtevala, da ga toženec takoj v roko vzame.

Tožba je bila zavrnjena iz sledečih razlogov:

Nesporno je, da toženec res ni hotel takoj izvršiti naročenega dela, toda le zato, ker je imel drugo delo. Zato pa se ne more smatrati, da bi bila tožiteljica v pravici, ako zahteva radi take nikakor ne tako važne kršitve sklenjenega dogovora plačilo denarne kazni v znesku po 200 K. Taka pogodba, ki daje delodajalcu pravico za vsak še tako neznamen pregrešek in še tako neznamen kršenje pogodbe zahtevati denarno

kazen, je proti čutu pravičnosti in morale (§ 878. o. d. z.). Zahteva po plačilu globe je krivična tembolj, ker je tožiteljica toženca radi istega pregreška odslovila iz službe in sedaj že v tretje zahteva plačilo denarne globe, tako da je gospodarski obstoj toženca v resnici zelo ogrožen.

Zdravniška spričevala pred ženitvijo.

Norveška ženska zveza je sklenila po prizadevanju treh svojih članic, da se mora skleniti poseben zakon, v katerem naj bi bile določene te-le stvari:

1. Določiti se mora starost, in sicer precejšnja, pod katero se ne sme skleniti noben zakon.

2. Vse zaroke se morajo naznaniti in zakon se ne sme prej skleniti, dokler ne mine določen čas od zaroke.

3. Oba zaročenca se morata pred sklepanjem zakona izkazati z zdravniškim izpričevalom. V tem izpričevalu mora biti dokazano, da nobeden nima takih bolezni, ki bi mogle slabo vplivati na zdravje drugega, zahteva ali žene ali morebitnega zaroda. Te zahteve so same na sebi žalostne dokaz, kako v važnejših rečeh propada med ljudstvom vestnost in poštenje.

Z lastnimi močmi.

Strokovna zveza krščanskih rudarjev v Nemčiji je imela leta 1912 dohodkov 1.202.658 mark, ker je pa ostalo v blagajni 31. decembra 1911 1.261.464 m., je znašal ver prejemek te zveze 1. 1911 2.742.127 mark. Izdala je pa ta mogočna krščanska rudarska organizacija lani 1.013.846 mark. Bolniške podpore je zveza izplačala 194.977, zvezino glasilo je stalo 114.112, agitacija 120.750, mežna gibanja 63.781 mark. Skupine in plačilnice so imele premoženja 184.272 m. Zveza ima lastnega premoženja 2 milijona 297.887 mark.

Zveza krščanskih lesnih delavcev v Nemčiji je štela koncem leta 1911 17.459 članov, 1011 več kakor leta 1910. Dohodkov je imela Zveza 1.011.153 m. Za plačilna gibanja in za stavke je izdala Zveza 59.055 mark, bolniških podpor 44.210, brezposelnih podpor 27.611 mark. Agitacija je stala 23.700, zvezino glasilo 25.833 mark. Skupno premoženje znaša 743.266 mark, in sicer upravlja centrala sama 614.336 mark, 128.936 m pa upravljajo skupine in plačilnice.

Državna zveza krščanskih avstrijskih delavskih društev sklicuje 11. in 12. majnika 1913 (ob Binkoštih) na Dunaj izredno zvezino skupščino. Razpravljalo se bo o edini točki: Stališče krščanskega delavstva o novi društveni postavi.

Zadružnik.

Švicarska zadružna banka, ki so jo ustanovile krščanske delavske zveze in ki jo delavci sami vodijo, sicer še ne

obstoja dolgo časa, a izbornu posluje. Leta 1912 je napravila čistega dobička 131.578 57 frankov (1911 l. 100.456 35). Delnična glavica je narasla že na 2.432.000 frankov. Razdeli se 50dostotna dividenda, rezervnemu zakladu nakazujejo 15.000, posebnemu rezervnemu zakladu 7460 frankov. Denarni promet je znašal 156.900.000 frankov.

Okno v svet.

Rdeči morilec grškega kralja. Socialni demokrat, Grk Schinas, je 18. t. m. ustrelil grškega kralja Jurija, ker mu ni hotel dati denarja, za katerega ga je napumpal. Medtem ko se krščanske balkanske države bore za to, da osvoje kulturen krščanski živelj izpod turškega barbarskega jarma, ko teče krščanska kri v potokih za krst častni in za zlato svobodo, ti pa rdeči socialnodemokratski brezdomovinec gre in hladno ustrelj tistega grškega kralja Jurija, o katerem je znano, da je zelo demokratično vladal. Morilec Schinas je bil mornar. Navzel se je rdeča evangelija, bil je »zavedni« sodrugi, dasi ga po svoji stari navadi izkuša rdečkarija zatajiti. Sramote, da je socialni demokrat ustrelil grškega kralja, se socialna demokracija ne opere. Kako so rdečkarji vpili, ko je nek zmešan človek ustrelil Schuhmeierja, nad činom grškega socialista, o katerem je dognano, da je sledil socialističnim idejam, pa se ne bodo zgražali, dasi je ta umor še veliko grši. Proglašali ga bodo seveda za zmešanega človeka, toda zmešal ga je socialnodemokratski evangelij!

Nov izseljeniški zakon. Predloga o novem avstrijskem izseljeniškem zakonu je gotova. Obsega predvsem strožje določbe glede prekmorskega in sezonskega izseljevanja, sicer pa stoji na istem stališču kot prejšnji predlogi, ki pa niso bili ugodni.

Osrednji posredovalni urad za kmečke delavce je ustanovila c. kr. kmetijska družba na Dunaju jeseni leta 1911. Urad je organiziran po vzoru delavske centrala v Nemčiji in ima predvsem namen preskrbeti delo galiskim sezijskim delavcem za kmečka dela v zahodni Avstriji.

Izseljevanje leta 1910, 1911 in 1912. Čez Trst se je izselilo leta 1910 7531 Avstrijev, 9746 Ogrov, leta 1911 6684 Avstrijev in 3046 Ogrov, leta 1912 pa 9187 Avstrijev in 5011 Ogrov. Čez Reko in Kantrido se je izselilo leta 1910 417, leta 1911 286 in leta 1912 501 Avstrijev, Ogrov pa leta 1910 37.751, leta 1911 35.600 in leta 1912 45.000. Čez Bremen se je izselilo leta 1910 45.258, leta 1911 22.381 in leta 1912 40.955 Avstrijev, ogrskih državljanov pa leta 1910 35.600, leta 1911 31.302 in leta 1912 38.659. Čez Hamburg se je izselilo Avstrijev leta 1910 42.637, leta 1911 25.382, leta 1912 že 31.129, ogrskih državljanov pa leta 1910 24.558, leta 1911 14.885 in leta 1912 29.557. Čez Antwerpen se je izselilo leta 1910 Avstrijev 25.115, leta 1911 20

tisoč trije in leta 1912 28.653, ogrskih državljanov pa leta 1910 8948, leta 1911 6543 in leta 1912 9479. Čez pristanišči Rotterdam in Amsterdam se je izselilo leta 1910 9994, leta 1911 9295 in leta 1912 11.010 Avstrijev in ogrskih državljanov leta 1910 6115, leta 1911 3527, leta 1912 pa 6968. Čez francoska pristanišča se izselilo leta 1910 5567, leta 1911 4983 in leta 1912 6495 Avstrijev, ogrskih državljanov pa leta 1910 7123, leta 1911 2715 in leta 1912 4788 ogrskih državljanov. Čez laška pristanišča se je izselilo leta 1910 2396, leta 1911 1118 in leta 1912 916 Avstrijev, Ogrov pa leta 1910 184, leta 1911 148 in leta 1912 97. Če te številke seštejemo, dobimo, da se je leta 1910 izselilo 138.915, leta 1911 90.134, leta 1912 pa že 128.866 Avstrijev, ogrskih državljanov pa leta 1910 130.025, leta 1911 87.757 in leta 1912 pa že 140.559. Strašno je poskočilo izseljevanje leta 1912. Naši karteli so več ljudi kakor pa balkanska vojska pogнали v tujino.

Izdajatelj: Miha Moškerc, odgovorni urednik
Jožef Gostinčar. — Tisk Katoliške Tiskarne

"ZENIT"

Tovarne za asbestškrilj „ZENIT“
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krouski material
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

A. ŽIBERT, Ljubljana

Prešernova ulica

priporoča svojo

veliko zalogo čevljev do- mačega izdelka

Solidno izdelane

dežnike in solnčnike

priporoča

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana,

Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven
spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA

Mestni trg 18.

Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezenin, čipk, rokavio,
nogavio, otroške obleke in perila, pasov,
predpasnikov, žepnih robov, ovratnikov,
zavratnikov, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in
vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani
in priporočljivi domači manufakturni
trgovini

Janko Češnik

(Pri Češniku) LJUBLJANA

Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica

v kateri dobite vedno v veliki izbiri
najnovejšo blago za ženska in moška
oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Zagrebski Franck

kot tovarniško znamko

priporočujemo kot priznani najboljši pridelek za kavo!

redno za časa prezenčne službe pri obrtnih opravilih, ki so predmet rokodelskih obrtov, se šteje ta čas kakor delo kot pomočnik v dotičnem rokodelskem obrtu. Enako pravico imajo črnovojniki pod istimi pogoji glede svoje aktivne službe. Predpisi o izkaznicah glede tega dela, ki bodo enakoveljavne kakor delavska izpričevala, se izdajo ukazoma.

Trgovinski minister mora sporazumno z ministrom za notranje stvari, zaslišavši trgovinsko in obrtno zbornico in zadružno zvezo, kjer obstoji, ukazoma določiti, da se šteje kakor delo kot vajenec ali pomočnik tudi delo v gotovih obratih, ki ne spadajo pod obrtni red, in njih pomožnih zavodih pri takih opravilih, ki so samaobsebi predmet rokodelskih obrtov, izvzemši kaznilnice in prisilne delavnice, in sicer tedaj, ako se delo vrši pod navodilom oseb, ki se morejo izkazati z usposobljenostjo za dotični obrt ali imajo sicer zadostno strokovno izobrazbo. Predpisi glede potrebnih izpričeval se izdajo ukazoma.

Po ukazu trgovinskega ministra z dne 5. decembra 1907 (drž. zak. št. 261) naj onim osebam, ki so v redu dovršile učni čas v kakem rokodelskem obrtu in se v dobi svojega prezenčnega službovanja v vojski, vojni mornarici, deželni brambi ali črni vojski uporabljajo za določena opravila dotičnega rokodelskega obrta, izdajo nadrejena jim vojaška službena oblastva posebna izpričevala o uporabi. To izpričevalo (izkaznica) služi kot dokaz, da je dotičnik delal v dotičnem obrtu kot pomočnik.

Z ukazom trgovinskega ministrstva z dne 12. januarja 1912 (drž. zak. št. 13) so se določili oni rokodelski obrti, pri katerih se šteje delo kakor pomočnik, dasi se to delo izvršuje pri podjetjih, ki ne spadajo pod obrtni red. V železniških delavnicah državnih in zasebnih železnic se všteta namreč tisto delo, katerega kdo tu opravlja kot pomočnik, ravno tako, kakor da bi ga opravljal v kakem rokodelskem obrtu. Ta določba velja za sledeče rokodelske obrte: a) kovači za vozove in ključavničarji za vozove; b) kovači za orodje; c) ključavničarji; d) kleparji; e) kovači za baker; f) kovinarji, medarji; g) kolarji; h) mehaniki; i) mizarji; k) strugarji; l) sedlarji; m) tapetarji; n) pleskarji in lakirarji. — Delovna izpričevala teh oseb so opremiti z dodatkom, da so dotičniki delali pod nadzorstvom organov, ki so za dotična opravila usposobljeni in da nadomešča to delo ono delo, katero bi moral dotičnik izvrševati kot pomočnik v kakem rokodelskem obrtu.

§ 14 c.

Da se v posebnega ozira vrednih primerih pri sorodnih obrtih omogoči prehod od obrta na soroden obrt ali istočasno izvrševanje

se more kak vajenec hitreje priučiti dotičnemu obrtu. Nikakor bi n. pr. ne bilo pravilno, če bi zadruga za sinove mojstrov določila krajšo učno dobo kakor za druge vajence. (Odlok trg. min. 17. septembra 1907, št. 36.851.)

Predpisi sedaj veljavnega § 14 obrtnega reda glede dokaza sposobnosti se imajo uporabljati tudi tedaj, ako prijavi kak rokodelski obrt kakšna taka oseba, katera je dotični obrt izvrševala že preje, dokler je bil v veljavi še prejšnji obrtni, pa je kesneje izvrševanje obrta odjavila. Praktičnega pomena je ta stvar v toliko, da se preje ni zahteval tako strog dokaz usposobljenosti kakor po izpremenjenih, sedaj veljavnih določilih iz l. 1907. V takem slučaju je smatrati prijavo kakega rokodelskega obrta kot povsem novo prijavo in mora dotična oseba dokazati svojo usposobljenost tako, kakor to predpisuje sedaj veljavni § 14 obrtnega reda. (Upr. sod. 16. septembra 1911, št. 9383.)

Glede krojaškega obrta (engros-konfekcije oblek za gospode in dečke) prim. razsodbo upravnega sodišča z dne 30. novembra 1910, št. 12.458, v pripombi k § 1 obrtnega reda.

Pri vsaki zglastitvi svobodnega ali rokodelskega obrta ima obrtna oblast izgotoviti kratko potrdilo, da se je obrt prijavil, in sicer morajo po § 144 obrtnega reda to storiti takoj, če se je obrt prijavil ustмено, in v teku 48 ur, če se je to zgodilo pismeno.

Obrtna oblastva včasih nočejo vzeti na znanje prijave kakega rokodelskega obrta, češ da ni popolnoma podan dokaz usposobljenosti in store to včasih celo tedaj, ako so se deloma predložila pravilno izstavljena izpričevala; tako odklonitev utemeljujejo potem kar na splošno, da namreč ni podan dokaz usposobljenosti. Ako se odklonitev tako samo na splošno utemelji, potem stranka ne ve, kateri vzroki so bili bistveni, da se prijavi ni vzela na znanje. Stranka potem tudi ne ve, v katerem oziru mora svojo prijavo izpopolniti, oziroma ni v položaju, da bi mogla izpodbijati one razloge, na katere se opira odločba obrtne oblasti, ker se ji ravno ti razlogi niso sporočili. S tem se pa kršijo pravice stranke. Zato imajo obrtna oblastva dolžnost, da v takih slučajih natančno in jasno povedo, katere hibe in napake ima prijavna obrta in morajo zlasti vselej navesti one okoliščine, vsled katerih se predložena izpričevala ne morejo smatrati kot primerna in zadostna. (Odlok trg. min. 17. februarja 1908, št. 5061.) Popolnoma v enakem zmislu je razsodilo upravno sodišče (20. januarja 1908, št. 112).

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

prporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južna dose-
sladni čaj. Žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakaa, sladke kave, pijejo
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyev sladni čaj ima ime Sladlin in
Moč! je vedno bolj priljubljen. Povsod 1/4 kg zavoj 60 vin.
Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
Zdravje! Josefstrasse št. 25, Kadetzkypfatz št. 4.
V Gradcu: Sackstrasse št. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih trdk
Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Patnik v Ameriko
Zlati kotilo dobro, po ceni in
na nesljivo potovati naj se obrne
na
Simona Hmetetka
v Ljubljani Kolodvorske ulice 20.
Za potovanja pojavila dajo se brezplačno.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobranstva itd.

Največji optični zavod.

Prvi special-
ist za očala in
očalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravni-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
priporo-
čam svo-
jo veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih topolmerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
po najnovejšem sistemu z električnim obratom urejeni delav-
nici in je ogled iste moj cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga najboljših ur, zlatine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

— 50 —

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta št. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepilno in slast do-
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ogrožanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribe olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodji, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladlin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vajelno in želodec krepilno
sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krone 80 v.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepilno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!

iz Hawre v

New-York

francoska prek-

morska družba.

Veljavne vozne liste (šifrate) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni!

in brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARD**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov

Avđust Dreise, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinije, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

prporočajo svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

— za rodbino in obrt. —

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Denarni promet l. 1911. čez 82 milijonov K.

Stanje vlog čez 22 milijonov K.

Lastna glavica K 704.939.27.

LJUDSKA POSOJILNICA
registrovana zadruga z neomejeno zavezo

Miklošičeva cesta št. 6

prifliče v lastni hiši nasproti hotela „Union“
za frančiškansko cerkvijo

prejema

hranilne vloge

vsak delavnik od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne ter
jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kaknega odbitka, tako da prejme vložnik od vsakih

100 kron čistih 4-75 na leto.

Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da
bi se njih obrestovanje kaj prekinilo. Za nalažanje po
pošti so poštno-hranilnične položnice na razpolago.

Fran Povše, komercialni svetnik, vodja, graščak, drž. in dež. poslanec, predsednik;
Josip Šliška, stolni kanonik, podpredsednik; odborniki: **Anton Belec**, posestnik,
podjetnik in trgovec v St. Vidu nad Ljubljano; **Dr. Josip Dermastia**; **Anton Kobi**,
posestnik in trgovec, Breg pri Borovnici; **Karol Kauschegg**, veleposestnik v Ljub-
ljani; **Matija Kolar**, stolni dekan v Ljubljani; **Ivan Kregar**, svetnik trgovske in
obrtne zbornice in hišni posestnik v Ljubljani; **Fran Leskovic**, hišni posestnik in
blagajnik „Ljudske posojilnice“; **Ivan Pollak ml.**, tovarnar; **Karol Pollak**, tovarnar
in posestnik v Ljubljani; **Gregor Šlibar**, župnik v Rudniku.

Za hranilne vloge jamči dežela Kranjska.

§ 14 a.

Dokaz v § 14, odstavek 2, št. 1, da je učno razmerje redno kon-
čano, lahko nadomešča izpričevalo o uspešno dokončanem obisko-
vanju kakega obrtnega učnega zavoda, v katerem se učenci v do-
tičnem rokodelskem obrtu praktično poučujejo in strokovno izob-
razujejo.

Ako traja na takem zavodu praktično poučevanje v dotični
stroki najmanj tri šolska leta, skrajša se tistim, ki so dovršili tak
zavod, v 5. odstavku § 14. predpisana doba dela kot pomočnik, ozi-
roma tovarniški delavec na eno leto.

Istotako se določa doba praktičnega dela kot pomočnik, ozi-
roma tovarniški delavec na eno leto, ako traja praktično poučevanje
v dotični stroki najmanj dve šolski leti (ali štiri, četudi ne zapo-
redne tečaja), in je sprejem v zavod odvisen od tega, da se je uče-
nec že poprej primerno praktično pečal z obrtom ali ako se po redno
končanem učnem razmerju obiskuje dnevna šola kakega obrtnega
učnega zavoda v namen nadaljnje izobrazbe in istem obrtu najmanj
eno šolsko leto (ali dva, četudi ne zaporedna tečaja).

Tisti pomočniki, ki so po redni dovršitvi učnega razmerja ob-
iskovali dnevno šolo kakega obrtnega učnega zavoda v namen na-
daljnje izobrazbe v svojem obrtu najmanj tri šolska leta kot redni
učenci, so oproščeni predložitve v § 14., alin. 2., točka 2. predpisanega
delavskega izpričevala.

Dotične zavode in obrte, za katere morejo izpričevala omenje-
nih zavodov celoma ali deloma nadomeščati izučno pismo in učno
izpričevalo in eventualno tudi predpisano dobo dela kot pomočnik,
določi ukazoma trgovinski minister sporazumno z ministrom za
bogočastje in nauk.

Ukaz trgovinskega ministra z dne 27. julija 1907, drž. zak. št.
193, določa:

(§ 1.) Izpričevalo o uspešno dovršenem obiskovanju naslednjih
obrotnih učilišč nadomeščajo dokaz redno dovršenega učnega raz-
merja (pomočniško pismo, oziroma pomočniško preizkušnjo) v na-
men svoječasnega pričetja tistih rokodelskih obrtov, v katerih se
na teh šolah učenci praktično poučujejo in strokovno izobražajo naj-
manj dve leti. — Ti zavodi so:

I. Obrtni državni zavodi: a) obrtni osrednji zavodi; b) državne
obrtne šole in sorodni zavodi; c) stavbne in umetnorokodelske šole,
stavbnorokodelske in državne rokodelske šole; d) strokovne šole in
učne delavnice za posamezne obrtne stroke.

II. Razna druga, ne državna obrtna učilišča.

— 51 —

Odhodnim izpričevalom takih zavodov je pristaviti, če so se
učenci poučevali najmanj dve šolski leti, naslednjo klavzulo:
»To izpričevalo nadomešča na podstavi § 14. a zakona z dne 5. fe-
bruarja 1907 (drž. zak. št. 26) in ministrskega ukaza z dne 27. julija
1907 (drž. zak. št. 193) dokaz redno dovršenega učnega razmerja
(pomočniško pismo, oziroma pomočniško preizkušnjo) za
obrt.

(§ 2.) Ako se na kakem takem učilišču poučuje v kakem obrtu
skozi najmanj tri šolska leta, nadomeščajo izpričevala o
uspešno dovršenem obiskovanju takega zavoda dokaz redno dovr-
šenega učnega razmerja in vrhu tega se v § 14. za pričetje dotičnega
rokodelskega obrta predpisano najmanj triletno delo kot pomočnik
oziroma kot tovarniški delavec skrajša na eno leto. Na odhodnem
izpričevalu je postaviti tozadevno pripombo.

(§ 3.) Če se na kakem takem obrtnem učilišču praktično po-
učuje v kakem obrtu najmanj dve šolski leti (ali štiri, četudi ne
zaporedna pololetja) in če so poleg tega učenci, predno so sto-
pili v zavod, najmanj dve leti praktično delali v dotičnem obrtu,
tedaj nadomeščajo izpričevala o uspešno dovršenem obiskovanju
takega zavoda dokaz redno dovršenega učnega razmerja in v § 14.
za pričetje dotičnega rokodelskega obrta predpisano najmanj tri-
letno dobo kot pomočnik, oziroma tovarniški delavec, se skrajša na
eno leto. Dotična šolska izpričevala se morajo opremiti s tozadevno
pripombo.

(§ 4.) Pomočniki, ki so redno dovršili učno razmerje ali kako
obrotno učilišče — kar to nadomešča — in ki obiskujejo dnevno šolo
kakega obrtnega učilišča, da se nadalje izobražujejo v svojem obrtu,
najmanj eno šolsko leto (ali dve, četudi zaporedni polletji), morajo
za pričetje in samostojno obratovanje dotičnega rokodelskega obrta
namesto predpisane, najmanj triletno, dokazati samo enoletno dobo
dela kot pomočnik, oziroma tovarniški delavec. — Dotičnim izpriče-
valom učnega zavoda je pristaviti tozadevno pripombo.

(§ 5.) Pomočniki, kateri so po redno dovršenem učnem raz-
merju najmanj tri šolska leta kakor redni učenci, da se nadalje
izobražujejo v svojem obrtu, obiskovali dnevno šolo kakega obrt-
nega učilišča, so oproščeni dokaza večletnega dela kot pomočnik,
oziroma tovarniški delavec, da morejo pričetni in samostojno obrato-
vati ta obrt. — Dotična izpričevala je opremiti s tozadevno pri-
pombo.

§ 14 b.

Ako se osebe, ki pripadajo vojski, vojni mornarici ali deželni
brambi in so redno dovršile učno dobo v kakem obrtu, uporabljajo